

чекала розмова з батьками, й гірший час для неї годі було вибрати [4, с. 352].

Отже, складносурядні речення відкритої структури з єднальним відношенням широко репрезентовані у сучасній українській прозі, зокрема у творчості Макса Кідрука та Сергія Жадана.

Література

1. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова. Синтаксис : [навч. посібн.] / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко – К. : Вища школа, 2005. – 270 с.
2. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови : Монографія. – К., Інститут української мови : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 208 с.
3. Жадан С. В. Депеш Мод / Сергій Вікторович Жадан. – Харків : Фоліо, 2011. – 229 с.
4. Кідрук М. Не озирайся і мовчи : роман / Макс Кідрук. – Харків : Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2017. – 512 с.
5. Синтаксис современного русского языка : [учебник] / [под. ред. С. В. Вяткиной]. – СПб. : СПбГУ ; М. : Академия, 2009. – 346 с.

Юносова В.О.,

кандидат філологічних наук, доцент,
Бердянський державний педагогічний університет

ВАРІАНТНІ ФОРМИ АБСТРАКТНИХ ІМЕННИКІВ У ЗАПЕРЕЧНИХ КОНСТРУКЦІЯХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У сучасній українській літературній мові додаток при перехідних дієсловах із заперечною часткою *не* може вживатися у формі родового та знахідного відмінків: *не прочитав книги / книгу, не вивчив вірша / вірш*. У багатьох випадках чіткої межі між використанням цих відмінків провести не можна.

Проблема розмежування знахідного та родового відмінків у заперечних конструкціях є актуальною для сучасного українського мовознавства. У багатьох лінгвістичних дослідженнях здійснено спроби виявити чинники, що впливають на вибір однієї з форм, та висловлено рекомендації щодо їхнього вживання. Так, зокрема, у виборі одного з варіантів пропонується враховувати семантику опорного дієслова і залежного від нього іменника, структурні особливості речення й порядок слів у ньому, цільове призначення та емоційне забарвлення речення тощо [1; 2; 4, с. 195 – 196].

Мета нашої роботи – дослідити варіантні форми іменників з абстрактним значенням у заперечних конструкціях сучасної української мови на матеріалі художньої літератури.

У мові сучасної художньої прози в заперечних конструкціях абстрактні іменники вживаються як у формі родового, так і знахідного відмінка. Як

свідчать наші спостереження, значну перевагу мають форми родового відмінка: *не ставив перед собою мети; не задовольнив очікувань юрби; суті справи це не міняє* (В. Неборак); *не втрачаю надії, не шукав такої нагоди; не почув цього застереження* (Ю. Андрухович); *не помічав у собі нахилу до гуманітарних предметів; не любив поезії; не міг виконувати елементарних речей* (Л. Дереш); *...дівчатам секретів довіряти не можна; істини не відкривай; не кажи жінці правди* (В. Шевчук). Іменники у знахідному відмінку трапляються рідше: *ніхто не турбував мій спокій; саму таїну людині ніколи не пізнати* (В. Шевчук); *не варто псувати один одному настрої* (Ю. Андрухович); *...щоб не образити її довіру* (В. Неборак). Інколи варіанти того самого іменника спостерігаємо в одного автора, як-от: *Баба, не помічаючи мого стану, провадила далі; А тепер я тут і нічого не можу пригадати, не можу відтворити цей стан насиченості; ...дозволили вилізти першому і третьому уривкам на поверхню, сподіваючись, що я не зверну на них увагу; Не повертаючи зайвої уваги, я спацював уздовж набережної* (Л. Дереш); *Тепер вона ту ганьбу із себе не змиє; ...якому вона тієї ганьби довіку не забуде* (В. Шевчук).

Зауважимо, що родовий і знахідний відмінки вживаються в заперечних конструкціях двох типів: 1) родовий і знахідний безпосередньо залежать від дієслова із заперечною часткою *не*; 2) родовий і знахідний залежать від інфінітива, якому передують дієслова або предикативні прислівники чи присудкові слова із заперечною часткою *не*. Зібраний фактичний матеріал дає змогу констатувати, що в конструкціях першого типу абстрактні іменники переважно мають форму родового відмінка. Мова сучасної художньої літератури підтверджує спостереження І. Вихованця про те, що на вибір відмінкової форми впливає не тільки значення іменника, але й дієслова. Зокрема, у запереченнях із дієсловами сприймання (*бачити, помічати, чути, відчувати, пам'ятати, знати* й ін.) переважають форми родового відмінка: *Та публіка не помітила імпровізації* (В. Неборак); *Ці в свою чергу не знали творчості Бу-Ба-Бу і гідливо затикали вуха...* (Ю. Андрухович); *Ніколи дівчина не полюбить, коли не відчує твоєї пристрасті й сили, коли не впізнає в тобі мужнього лицаря-войовника* (В. Шевчук); *Люди, що не відчують любові, рано чи пізно перетворюються на зомбі...* (І. Роздобудько); *... якщо шановна пані не знає посади нашого співробітника, то, може, назве хоч прізвище...* (В. Яворівський).

Крім дієслів сприймання, керують родовим відмінком у заперечних конструкціях дієслова зі значенням мислення, судження, розумової діяльності тощо: *Баба моєї капітуляції не чекала, тому навіть роззубилася* (Л. Дереш); *Найважливіше – не завдавати ближнім своїм турбот* (В. Неборак); *Коли людина щось мусить зробити, вони ні в кого не питає дозволу і робить те, що мусить зробити; ...щоправда, я й не шукав такої нагоди...* (Ю. Андрухович). М. Іванович виокремила низку таких дієслів, зазначивши, що вони керують родовим відмінком як у заперечних, так і в стверджувальних конструкціях: *бажати, вимагати, воліти, грати, досягти, жадати, ждати, завдавати,*

знавати, набувати, потребувати, просити, співати, стерегти, хотіти, чекати, шукати [3, с. 119]. Але в запереченнях із дієсловом *мати* вживається тільки родовий відмінок: *В один, отож, день чоловіки не мали над жінками верху – і це траплялося таки в понеділок; ...до військових подвигів я потягу не мав...* (В. Шевчук).

У конструкціях другого типу послаблюється вплив заперечної частки *не*, тому поряд з формами родового відмінка, які домінують, вживаються також і форми знахідного відмінка, пор.: *Я терпіти не можу підступу; Я не могла зрозуміти його поведінки* (І. Роздобудько); *Але я не хочу більше приховувати своїх почуттів; Він говорив, намагаючись не обтяжувати ситуації мовчанням...* (О. Жовна); *...але бізнес свій згортати не планувала; А мама не зуміє приховати гордості: домоглася, купила синові ляльку!* (Л. Дашвар); *...пішла повз мене, ніби я був дерево чи камінь, на які й уваги звертати не варто* (В. Шевчук); але також: *...не може й сам провести дієство над собою...; Не пробуй чинить кривду, не пробуй, зашкодить* (В. Шевчук); *Розум не хотів полишати спокусливу тему і повертався до неї кожного разу, мов злодій; ... не міг взяти ситуацію під свій контроль* (Л. Дереш); *Світ не може плекати в собі небезпеку проти себе самого* (В. Неборак); *Вона розуміла, що належить до тієї категорії людей, які не здатні безболісно долати великі емоції й наповнюватися по вінця іншими враженнями* (І. Роздобудько).

Вибір відмінкової форми додатка залежить також і від типу речень за метою висловлювання. М. Іванович у питальних заперечних реченнях вивила превалювання знахідного відмінка [3, с. 116]. Однак за нашими спостереженнями в мові сучасної художньої літератури абстрактні іменники у вказаних реченнях переважно вживаються в родовому відмінку, напр.: *Ви ж не реєстрували свого шлюбу? Невже публіка не бачила його неохайності, брутальності та зневаги?* (І. Роздобудько); – *Думаєш, асфальт, комп'ютери, лікарні, школи й перукарні для доярок традицій не зіпсують?* – спитав Ігор (Л. Дашвар); – *Ти хіба не відчуваєш присмаку?* (О. Жовна); – *А коли не втримаю таємниці? І йому стало страшно: чи не перевищив власної сили?* (В. Шевчук). Але також: *Чому я досі не можу сказати правду?* (І. Роздобудько); – *Чи ж, спокусивши Єву, не дав Адамові та їй волю жити за своїм розумом і волю творити свою вічність у дітях?* (В. Шевчук).

Отже, здійснене дослідження переконливо засвідчує, що в мові сучасної художньої літератури в заперечних конструкціях абстрактні іменники вживаються переважно у формі родового відмінка. Вибір відмінкової форми зумовлюють різні чинники: тип заперечних конструкцій, семантика дієслова, комунікативна структура речення тощо.

Література

1. Беляєв Ю. І. Родовий чи знахідний? / Ю. І. Беляєв // Культура слова. – 1980. – № 19. – С. 80–83.
2. Вихованець І. Р. Знахідний – родовий у заперечних реченнях / І. Р. Вихованець // Питання мовної культури. – 1967. – № 1. – С. 68–72.

3. Іванович М. Форма прямого додатка в заперечних конструкціях в українській і сербській мовах / М. Іванович // Проблеми слов'янознавства. – 2004. – Вип. 54. – С. 113–121.

4. Словник труднощів української мови : Біля 15 000 слів / Гринчишин Д. Г., Капелюшний А. О., Пазяк О. М. та ін. : За ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Рад. шк., 1989. – 336 с.

Kerry Knight,
ELS Language Center in San Diego

CREATING THE OPTIMAL LANGUAGE LEARNING CLASSROOM

The best learning environment will have actively engaged students who are retaining information and able to use this knowledge in real situations. The old teacher centered methods of teaching language have been set aside. Just listening to the teacher explain grammar rules and the students memorizing paragraphs or poems to recite have proven to be ineffective methods of teaching. Of course, students need the fundamentals of language, grammar, sentence structure, and vocabulary. However, without connecting this knowledge to useful real-life situations, it leads to students who cannot communicate effectively in a foreign language. If you know grammar and vocabulary but you are not able to put thoughts together in an understandable way, then you do not have a mastery of the language. To achieve fluency in language the communicative approach should be used in the classroom. To supplement this teaching approach instructors should also implement project-based learning. These two methods will create the optimal language learning classroom.

The communicative approach means that you create real-life like situations in the classroom. Explain grammar and vocabulary for specific usage. The students should recognize why they need this grammar and vocabulary. What information can they convey with this knowledge? For example, after studying the present perfect you can set up scenarios for students to practice with each other. You may want to do a mock job interview where the interviewee can use the Present Perfect tense to talk about experiences he or she has had in the past, something he or she has worked on for a while, or something they have recently done that is important in the present time. This situation will help to show students how useful the grammar tense is and allow them to put into action business vocabulary they have learned. This also allows for a repetition of the grammar and vocabulary in a meaningful way. Students are introduced to the new information by the teacher; they are able to practice speaking with the teacher and other classmates. There is also the opportunity to listen to their classmate's usage of the new material. This will insure that students will not forget what they have just learned and be able to implement their knowledge to real-life situations. *"If instruction is to influence comprehension it needs to (1) present*